

Kampanjer ersätter det politiska - Hannah Arendt

Utkast till boken *Civilsamhälle och Makt Hur kritik förvandlas till lydnad* som ska komma ut 2024.

Att agera är att förändra världen. Det är så vi ska begripa handling, enligt filosofen Hannah Arendt: "beginning something anew, that is, of acting"¹. Att hjälpa ett barn att sätta på mössan när det är kallt är en förändring. Det politiska blir ett annat sätt att förändra världen.

Det politiska uppfinns i Grekland. "To be political, to live in a polis, meant that everything was decided through words and persuasion and not through force and violence."²

Det som gör det politiska politiskt är övertygande argument. Övertyga blir på så sätt motsatsen mot övertalning och påtryckningar. Det blir också motsatsen mot lögn och undanhållande av information. Det politiska argumenterandet kräver offentlighet och jämlikhet. Underordning och lydnad tränger undan och

ersätter det politiska.

Det politiska argumenterandet har inte ett fast mål så som instrumentellt handlande. Argument får samtal och beslut att utforska oväntade vägar. Ifall målet redan är utstakat hindras det politiska argumenterandet. Detsamma gäller när uppgiften som ska lösas är reglerad och förutbestämd. Målinriktat handlande tränger undan det politiska.

Det instrumentella sätts istället för det politiska samtalet om det gemensamma goda livet. Politik reduceras på så sätt till ärende och affär, något som behöver åtgärdas. Fokus på medel som ska uppnå ett mål ersätter det politiska samtalet, enligt Arendt: "degradation of politics into a means to obtain an allegedly "higher" end"³.

Ifall folkrörelser, aktivister och politiska grupper blir målinriktade och instrumentella skapas intränad oförmåga till det politiska. Den klassiska sociologen och ekonomen Thorstein Veblen utforskar, 1914, hur målinriktat handlande producerar intränad oförmåga till etiskt och politiskt handlande.⁴

Intränad oförmåga till demokrati blir flykt in i makt

Intränad oförmåga till det politiska blir träning i att lösa problem med makt. Sedan Platon har politisk teori ofta handlat om hur man ska kunna ta sig ur det politiska samtalets ömtålighet över till härskande och lydnad. Enligt Hannah Arendts kritik omvandlas politik på så sätt till flykt från det politiska. "The hallmark of all such escapes is the concept of rule, that is, the notion that men can lawfully and politically live together only when some are entitled to command and the others forced to obey."⁵

Maktpolitik tränger undan det politiska. När detta sker ersätter folkrörelser och aktivism det politiska med kampanjer som ska påverka makten. Argument för det goda livet ersätts med taktiska och strategiska analyser om vilka medel som behövs för att uppnå målet. "As long as we believe that we deal with ends and means in the political realm, we shall not be able to prevent anybody's using all means to pursue recognized ends."⁶ Hannah Arendt betonar att det krävs förmåga att skydda det politiska mot det instrumentella, målinriktade

handlandet.

Kampanjer och manifestationer ger träning i strategi och taktik, vilket samtidigt producerar intränad oförmåga till demokrati. Det politiska ersätts med att samla namn för namninsamlingar, deltagare för massaktioner, mediaspektakel för att skapa uppmärksamhet. Gemensamt byggande av det goda samhället ersätts med påverkanskampanjer.

Per Herngren

2024 04 26, version 0.1

Fotnoter

[1](#) Hannah Arendt, *The human condition*, Chicago: The University of Chicago Press, 2018 (original 1958), s 9 .

[2](#) Hannah Arendt, *The human condition*, Chicago: The University of Chicago Press, 2018 (original 1958), s 26.

[3](#) Hannah Arendt, *The human condition*, Chicago: The University of Chicago Press, 2018 (original 1958), s 229.

[4](#) Thorstein Veblen, *The instinct of workmanship and the state of the industrial arts*, NY: Macmillan, 1914; New edition: New York, N.Y.: B. W. Huebsch, July 1918.

[5](#) "Escape from the frailty of human affairs into the solidity of quiet and order has in fact so much to recommend it that the greater part of political philosophy since Plato could easily be interpreted as various attempts to find theoretical foundations and practical ways for an escape from politics altogether. The hallmark of all such escapes is the concept of rule, that is, the notion that men can lawfully and politically live together only when some are entitled to command and the others forced to obey." Hannah Arendt, *The human condition*, Chicago: The University of Chicago Press, 2018 (original 1958), s 222.

[6](#) Hannah Arendt, *The human condition*, Chicago: The University of Chicago Press, 2018 (original 1958), s 229.

Forskare koloniserar rörelser

Genom att med sina teorier och forskningsmetoder undergräva organisation och institution, gemensamma beslut och samarbete, stöd och gemenskap kan akademiker kolonisera rörelser och överta narrativt utrymme i rörelserna.

Massa och andra makttekniker hos forskare

En inventering över makttekniker som undergräver jämlikhet och folkrörelser:

- **Massa och mängd:** Genom att förstå, och organisera, engagemang och kamp som massa, multitude, skapas myten om aggregerad mängd eller oöverskådligt myller. Mängden mystifieras som antingen aggregerat resultat av individers och grupper engagemang eller som oöverskådlighet. Massan och mängden görs till fetisch som ska ge rörelsen den politiska sprängkraften. Eftersom mängden inte kan representeras av en institution, ett årsmöte eller någon demokratiskt vald grupp görs ledarna till den som tar plats i talarstolen, medier eller akademisk forskning. Därför kan det bli så att uppfattningar inom mäktiga akademiska och mediala institutioner konstruerar rörelsen och och massan. Forskare och journalister väljer ut ledare och representanter.
- **Individer och massa:** Massideologin använder individen som sin viktigaste maktteknik. Massan splittrar gruppens eller organisationens möjlighet att ta beslut. Att splittra upp gemenskap, interaktion och samarbete i individ och individuellt beteende blir ett effektivt maktmedel för att privatisera kamp och politisk förändring. Massa och individ växelverkar och undergräver interaktivitet, samarbete och demokratiska beslut. Pussen på kinden, handslaget, kramen - vad som händer mellan människor - är motmetaforer gentemot den metodologiska individualismen och dess massa.
- **Publiken görs till rörelsen:** Under [internationella konferens- evenemang](#) framställs ensamma workshopledare och föredragshållare med stor publik som mer betydelsefulla än den lilla bestående gruppen. Trots

bekännelsen till det globala förstås det lokala som mindre globalt än den tidsbegränsade internationella konferensen. Den [akademiska seminarieformen blir själva rörelsen](#), den senaste trenden. Akademiska föredrags- och seminarieformer är effektiva [maktmedel för att konstruera publik och tysta åhörare](#).

- Nätverk: Genom att systematiskt prata om nätverk istället för grupp, organisation eller institution omkonstrueras samarbete och engagemang till marknadsmekanismer. Marknadsformen stärker dem som redan har resurser. Den politiska bördan läggs över på individen och hennes förmåga att nätverka.
- Nya sociala rörelser skapar despoter: När nya sociala rörelser definieras som [platta nätverk utan hierarkier](#) förvandlas akademikern, journalisten och den självvalde ledaren, till hierarkin. Årsmöten kan per definition inte sätta sig emot eller uttala sig.
- Informalism och "ledarlöshet" osynliggör despotism: Myten om informella och ledarlösa möten osynliggör, enligt [Jo Freemans](#) feministiska analys, att det alltid finns hierarkier och ledare. Det informella och ledarlösa blir maktmedel för att dölja kottierier och självvalda ledare. Det informella hindrar också gruppen från att formellt avsätta de självvalda ledarna och välja egna.
- Nya sociala rörelser undergräver demokratin: Folkrörelser, med sina årsmöten, styrelser och regelverk för ideella föreningar definieras som gamla sociala rörelser. Det som feministen och socialisten [Jo Freeman 1971](#) betecknade strukturlöshetens tyranni förstås som det nya. Det nya är på väg in, det gamla är på väg ut. Det som rörelseforskare uppfattar som vetenskaplig observation av nya trender förvandlas till normen.
- Spontana aktioner: Genom att förstå folkliga aktioner som spontana exotiseras och idealiseras folket som spontant, naivt, oplanerat och oorganiserat. Medelklass och intellektuella har tillgång till institutioner och organisationer, medan underklass, ungdomar eller immigranter definieras som mindre institutionella. De underordnades institutioner – som högtider, festivaler, familjer, grupper, arbetslag, kvartersråd och andra organisationer – osynliggörs eller nedvärderas. "Folket" konstrueras som det andra, det annorlunda, det mindre utvecklade, något med potentiella outlösta magiska krafter.
- Det tillfälliga ställs över det bestående: Genom konsekvent användning av projekt, evenemang och kampanjer byggs avslutet in i

engagemanget. Den institutionaliserade tillfälligheten leder till att mycket tid och kraft läggs på att bygga upp tillfälliga samhällen (communities) för att sedan avsluta, börja om och bygga nya samhällen. Samtidigt nedvärderas andra institutioner och det kontinuerliga organisationsarbetet. De samhällen som växer fram inom rörelser fråntas genom "projektet" möjligheten att konkurrera ut etablerade samhällen.

Per Herngren

2007-03-28, version 0.1.2

Referens

I artikeln används kritik mot massa som organisationsform från [Emma Goldman](#) och [Anti-Mass](#), samt den feministiska kritiken mot nätverk och informella möten från [Jo Freeman](#).